

26.10.2023

**NAISIIN KOHDISTUVAN VÄKIVALLAN JA PERHEVÄKIVALLAN TORJUNNAN TOIMIKUNTA,
PÖYTÄKIRJA 4/2023**

Aika TO 26.10.2023 klo 12:00-15:00

Paikka Kh. Vaikuttamo, Meritullinkatu 8, Helsinki

Osallistujat (X) Päivi Sillanaukee, STM (pj.)
() Jari Keinänen, STM (vpj.)
(X) Elina Kervinen, THL (sihteeri)

Jäsen:

(X) Marjatta Hiekka, UM
(X) Minna Piispa, OM
() Arto Hietanen, SM
(X) Piia Pekola, VM
(X) Anssi Pirttijärvi, OKM
(X) Varpu Taarna, TEM
(X) Minna Viuhko, STM
() Pekka Heikkinen, POHA
() Jaakko Lindfors, OPH
(X) Minna Malviniemi, Valvira
(X) Elisa Niklander, THL
() Maria Salenius, Kuntaliitto
(X) Pekka Hänninen, Tilastokeskus
() Peter Levlin, VKST
() Venla Roth, ihmiskauppa/VN
(X) Tiina Muukkonen, Jäty

Varajäsen:

() Janne Leskinen, UM
() Elina Ruuskanen, OM
() Heidi Kankainen, SM
() Outi Luoma-aho, VM
() Kirsi Alila, OKM
() Anna Bruun, TEM
() Marjo Malja, STM
() Måns Enqvist, POHA
(X) Anne Kolehmainen, OPH
() Kirsi Santama, Valvira
() Suvi Nipuli, THL
() Tarja Tenkula, Kuntaliitto
() Marjut Pietiläinen, Tilastokeskus
(X) Pia Mäenpää, VKST
(X) Aino Pennanen, OM
() Sanna Leppäjoki-Tiistola, Jäty

Pysyvät asiantuntijat:

() Mari McAteer, Tasa-arvovaltuutetun toimisto
(X) Leena Leikas, Ihmisoikeuskeskus
() Marjo Rantala, Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimisto
(X) Päivi Yli-Pietilä, STM/tasa-arvokeskus

Erikseen kutsutut asiantuntijat:

() Jenni Krogell, THL
(X) Päivi Honkatukia, TUNI
(X) Anu Isotalo, TUNI
(X) Jenni Helenius, THL

Pöytäkirja

1 Kokouksen avaus ja esityslistan hyväksyminen

Puheenjohtaja Päivi Sillanaukee avasi kokouksen. Esityslista hyväksyttiin.

2 Edellisen kokouksen pöytäkirjan tarkastaminen

Edellisen kokouksen pöytäkirja (5.9.2023) on lähetetty toimikunnalle kokouskutsun mukana. Pöytäkirja hyväksyttiin.

3 Eduskunnan joululahjarahojen käyttö

Elina Kervinen muistutti, että eduskunta on antanut 300 000 euroa joululahjarahaa Istanbulin sopimuksen toimeenpanoa varten. Joululahjarahat tulee käyttää vuosien 2023 ja 2024 aikana. NAPE on jo aiemmin hyväksynyt neljä esitystä (yht. 190 000 euroa). Siten joululahjarahaa on vielä käytettäväksi 110 000 euroa. Tällä kertaa NAPEen ei tuotu uusia esityksiä rahojen käyttökohteista, mutta keskustelut opetus ja kulttuuriministeriön (OKM) ja Maahanmuuttoviraston (Migri) kanssa ovat edistyneet. OKM näytti vihreää valoa selvitykselle siitä, miten korkeakouluissa koulutetaan lähisuhdeväkivallasta ja siihen puuttumisesta. Kyse olisi poikkihallinnollisesta selvityksestä, joka kattaisi sosiaali- ja terveysministeriön (STM), oikeusministeriön (OM), sisäministeriön (SM) ja OKM:n hallinnonalat. Esitys valmistellaan NAPEn seuraavaan kokoukseen. SM:n ja Migrin kanssa keskustelut ovat vielä käynnissä. Migri tekee parhaillaan sisäistä esikartoitusta siitä, onko mahdollista toteuttaa selvitystä perheväkivaltaan liittyvistä oleskelulupahakemuksista ja ulkomaalaislain (UlkL 54.7 §) nojalla myönnettyistä oleskeluluvista sekä lain soveltamisesta käytännössä (toimenpide 3.4.).

Varpu Taarna työ- ja elinkeinoministeriöstä (TEM) ehdotti maahanmuuttajataustaisten naisten kotoutumisen palveluihin liittyvän tulkkausoulutuksen tukemista. Terveys ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) Elisa Niklander mainitsi, että THL:ssä on kokemusta Nollalinjan tulkkien kouluttamisesta ja ehdotti yhteistyötä ja kokemusten vaihtoa.

4 Istanbulin sopimuksen toimeenpanosuunnitelman seuranta

Elina Kervinen kertoi Istanbulin sopimuksen toimeenpanosuunnitelman seurannasta. Toimeenpanosuunnitelman ensimmäinen seurantakierros on parhaillaan käynnissä. Vastauksia odotetaan perjantaihin 10.11.2023 mennessä. Seurantatiedon lisäksi tarkoituksena on kartoittaa myös toimeenpanon lähtötilanteen tietoja ja palata vastuutahojen alkuperäisiin suunnitelmiin toimenpiteiden toteuttamiseksi. Vastuutahoille on lähetetty kysely, johon organisaatiokohtaisesti täydennetään ne konkreettiset toimet, mitä on ollut tarkoitus tehdä tämän neljän vuoden aikana sekä se, mitä on tehty tähän mennessä (lähtötilanne v.2022, tavoitteet, toteutus/tuotokset, toimeenpanon tilannearvio 2023 ja lisäksi arvio käytetyistä resursseista). Kervinen on tukenut seurantaprosessia päivystämällä Teamsin välityksellä sovittuina aikoina.

Seurantatieto analysoidaan marras-joulukuussa ja koontitaulukko jaetaan NAPElle. Seurantapalaverit järjestetään tammi-maaliskuussa 2024 niiden toimenpiteiden osalta, jotka eivät ole edenneet kunnolla. NAPEn 1/2024 kokouksessa jokainen hallinnonala esittelee toimeenpanon edistymistä omalta osaltaan. NAPEn jäsenille on erikseen lähetetty aiempi koontitaulukko muistin tueksi. Tämän seurantakierroksen jälkeen seurantatietoa kerätään jatkossa 6–12 kuukauden välein.

Minna Viuhko STM:stä lisäsi vielä, että NAPEn olisi hyvä miettiä pitääkö toimeenpanosuunnitelma avata ja onko tarvetta lisätä uusia toimenpiteitä nyt kun on uusi hallitusohjelma.

5 Kiistelty suostumus - läheisyyden sosiaalinen ja digitaalinen rajankäynti nuorten romanttisissa suhteissa ja nuorten seurusteluväkivalta (Päivi Honkatukia ja Anu Isotalo / Tampereen yliopisto)

Päivi Honkatukia ja Anu Isotalo kertoivat Kiistelty suostumus-tutkimushankkeensa tuloksista. Seksuaalihäirintä on hyvin sukupuolistunut ilmiö ja kohdistuu useammin tyttöihin, mutta tieto poikien uhrikokemuksista on puutteellista. Nuorten seurustelusuhteissa tapahtuvaa väkivaltaa ei ole juurikaan tutkittu tätä ennen. Tutkimuksessa huomioitiin myös tutkimuseettiset puolet, ja perustettiin sivusto, jossa tarjotaan nuorille tietoa auttajatahoista ja ohjataan tuen piiriin, jos tutkimus olisi herättänyt ajatuksia aiemmista väkivaltakokemuksista.

Digitaalista väkivaltaa oli kokenut 49% vastaajista, henkistä väkivaltaa 43% ja fyysistä väkivaltaa 17%. Tytöt olivat kokeneet enemmän väkivaltaa kuin pojat. 26% vastaajista oli kokenut seksuaaliväkivaltaa ja tytöistä 12% oli pakotettu seksiin, pojista 3%:lla oli vastaavia kokemuksia. Honkatukia ja Isotalo kertoivat, että tutkimuksen mukaan nuorten seurustelusuhteita saatetaan vähätellä, ja heidän on vaikea mennä puhumaan asiasta esim. kouluterveydenhuoltoon. Apua ei tunnu olevan saatavilla. Painostamisen ja suostumuksen raja on välillä epäselvää nuorille. Nuoret haluavat olla oman elämänsä asiantuntijoita, ja kuulua yhteiskunnassa, mutta heillä ei ole paljon keinoja saada ääntään kuuluviin. Vägivallaton lapsuus -toimintaohjelmaan lisättiin uusi toimenpide nuorten seurusteluväkivallasta. Toimenpiteen keskiössä on nuorten osallistaminen digiraadin kautta tavoitteena viedä nuorten viestit päättäjille.

6 Seksuaalinen häirintä (Päivi Yli-Pietilä / STM)

Päivi Yli-Pietilä STM:stä alusti seksuaalisen häirinnän vastaisesta työstä. Viime hallituskaudella STM järjesti asiantuntijatyöpajan seksuaalisen häirinnän ehkäisemisestä ja neljä pyöreän pöydän keskustelua yhteistyössä OKM:n ja SM:n kanssa. Pyöreän pöydän keskusteluissa käsiteltiin seksuaalisen häirinnän ehkäisemistä yleisesti työelämässä ja kohdennetusti pelastus-, kulttuuri- ja liikunnan aloilla. Seksuaalisen häirinnän ehkäisemisessä havaittiin ongelmia, mm. ohjeistusten jalkautuminen on puutteellista ja osaaminen vaihtelee. Työnantajat eivät täytä velvoitteitaan häirinnän kokijoita kohtaan. Yli-Pietilä mainitsi, että Suomi ratifioinee piakkoin ILO:n sopimuksen nro 190 työpaikkaväkivallan ja häirinnän ehkäisemisestä. Lisäksi hän pohti, voisiko Nollalinja olla mahdollinen matalan kynnyksen palvelu seksuaalista häirintää kokeneille.

7 Kouluterveyskyselyn tulokset seksuaalihäirinnästä ja -väkivallasta (Jenni Helenius / THL)

Jenni Helenius THL:stä esitteli kouluterveyskyselyn tuloksia seksuaalihäirinnästä ja -väkivallasta. Kouluterveyskysely tuottaa joka toinen vuosi monipuolista tietoa perusopetuksen, lukion ja ammatillisten oppilaitosten oppilaiden terveydestä ja hyvinvoinnista. Seksuaalihäirinnän ja -väkivallan yleisyyden trendi on nouseva. 49,1% ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevista tytöistä, 47,5% lukiolaistytöistä ja 45% perusopetuksen 8- ja 9-luokkalaisista tytöistä oli kokenut häiritsevää seksuaalista ehdottelua tai ahdistelua vuoden aikana. 16,8% ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevista tytöistä, 11,5% lukiolaistytöistä ja 11,7% perusopetuksen 8- ja 9-luokkalaisista tytöistä oli kokenut seksuaaliväkivaltaa vuoden aikana. Sukupuolten välillä oli suuria eroja, tytöt olivat kokeneet huomattavasti enemmän seksuaalihäirintää- ja väkivaltaa kuin pojat. Myös henkisen väkivallan kokemukset oman vanhemman tai muun huolta pitävän aikuisen taholta olivat tyttöillä yleisiä (29-42% eri ikäluokissa).

8 JÄTYn kuulumiset

Tiina Muukkonen kertoi JÄTYn edellisen kokouksen kuulumiset.

- WAVEn – Women against Violence Europe - toiminnanjohtaja tulossa käymään Suomeen
- ETKL:ssä käynnissä ESR-hankehaku liittyen turvallisiin tiloihin
- Väkipalfoorumi järjestettiin Oulussa, teemana haavoittuvat ryhmät

- Järjestökenttä jakautunut lähisuhdeväkivallan sovittelun suhteen, osa kuten ETKL tukee sovittelusta täysin luopumista, mutta toiset eivät; sovittelusta luopuminen lisää tarvetta muille palveluille siihen vaiheeseen, kun väkivalta ilmenee

NAPEn puheenjohtaja lisäsi, että NAPE voisi mahdollisesti ottaa sovittelun asialistalleen.

9 Ajankohtaiset asiat

Käytiin läpi NAPEn jäsenten organisaatiokohtaiset kuulumiset.

OM on asettanut avioliittoon pakottamisen rangaistavuutta selvittävän työryhmän ja uhripoliittista toimikuntaa ollaan asettamassa.

OPH kertoi kotoutumislain muutoksista ja että vuonna 2025 kotoutumispalvelut siirtyvät kunnille. Kotoutumisen alkuvaiheeseen tulee alkuorientaatio, johon tehdään suomenkielistä materiaalia. Parhailtaan mietitään miten käsitellä tasa-arvoasioita tai väkivaltaa alkuorientaatioissa.

THL tukee hyvinvointialueita väkivallan vastaisessa työssä. THL on kiinnostunut yhteistyöstä OPH:n kanssa. OPH on kutsunut TEM:n ja kutsuu myös THL:n kokoukseen keskustelemaan mahdollisesta yhteistyöstä Istanbulin sopimuksen toimeenpanosuunnitelman toimeenpanoon liittyen.

Ulkoministeriö (UM) jättää Suomen GREVION raportin tänään. GREVIO tulee maavierailulle 15.1.-19.1.2024 välisenä aikana. Raportoitijat ovat GREVION virolainen ja puolalainen jäsen, ja heidän lisäksi tulee kaksi tulkkiä sihteeristöstä. UM koordinoi valtionhallinnon ja GREVION väliset tapaamiset. GREVIO tapaa myös järjestökenttää. Marjatta Hiekka UM:stä toivoi, että mm. väkivallan sukupuolistunut luonne nostetaan esiin, koska Suomi on saanut paljon suosituksia siihen liittyen. Hiekka toivoi, että seuraavaan NAPEn kokoukseen otetaan asialistalle GREVION käyntiin valmistautuminen. UM tarjoaa tilat käynnille. Ministeriöt tapaavat viikon alussa ja lopussa yhteisesti.

Minna Viuhko STM:stä kertoi, että NAPE-asiat käsitellään tällä hallituskaudella lasten, nuorten ja perheiden ministerityöryhmässä, jossa puheenjohtajana toimii opetusministeri Anna-Maja Henriksson ja varapuheenjohtajana sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen. Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso myös jäsen, ja sisäministeri Mari Rantanen. Oikeusministeriön edustus puuttuu, mutta luultavasti oikeusministeri voidaan tarpeen mukaan kutsua kokoukseen.

NAPEn seminaari naisiin kohdistuvan väkivallan digitaalisesta ulottuvuudesta järjestetään läsnätilaisuutena 4.12.2023 Eurooppasalissa, Helsingissä (Malminkatu 16).

Seuraava ja vuoden viimeinen NAPEn kokous 5/2023 järjestetään 14.12.2023 klo 9–12, jonka jälkeen joululounas NAPEn jäsenille. Tästä jaetaan lisätietoa myöhemmin.

10 Muut asiat

Kokouksessa ei ollut muita asioita.

11 Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja Päivi Sillanaukee kiitti osallistujia kokouksesta ja päätti kokouksen.

Päivi Sillanaukee
toimikunnan puheenjohtaja

JAKELU

Toimikunnan jäsenet ja varajäsenet
Pysyvät asiantuntijat
Erikseen kutsutut asiantuntijat